

ПОЗИЦІЯ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ ПРО НЕВІДКЛАДНЕ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО МІЖНАРОДНОГО ТРИБУНАЛУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

1. Збройна агресія РФ проти України триває з лютого 2014 року. З початку повномасштабного вторгнення минуло понад 7 місяців. Загарбницька війна, яку РФ веде проти України, є найбільш масштабною і жорстокою на європейському континенті з часів II Світової війни і ведеться в багатьох площинах. Воєнні злочини, злочини проти людяності та ймовірний геноцид, що вчиняються щодня, доповнюються економічною блокадою, ядерним шантажем, кібератаками, пропагандою.
2. Уряд Російської Федерації та особисто Президент Путін свідомо і цілеспрямовано планували, готували, ініціювали і здійснили акт агресії проти України, порушили основоположні принципи територіальної цілісності і політичної незалежності шляхом розвитку державної та військової політики щодо агресії, прийняття необхідних змін до законодавства, поширення напряду та через контрольовані державою медіа наративів щодо знищення української нації. Неприхована агресивна політика РФ проти України почалась у 2014 році зі спроби анексії Кримського півострова та окупації частин Донецької і Луганської областей і досягла свого апогею у лютому 2022 року максимальною концентрацією російських військ по всьому периметру кордону України, визнанням «незалежності» квазі-формувань на окупованих територіях Донеччини та Луганщини і, врешті, повномасштабним цинічним нападом.
3. Зазначені дії Президента Путіна та військово-політичного керівництва РФ підпадають під визначення злочину агресії відповідно до статті [8 bis Римського статуту](#) та акту агресії відповідно до [Резолюції](#) ГА ООН 3314 (XXIX) (Визначення агресії) від 14 грудня 1974 року: «Агресією є застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави, або будь-яким іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй...».
4. Акт агресії РФ проти України є причиною вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності та ймовірного геноциду, які продовжуються і сьогодні, адже збройний конфлікт триває. Всі ці категорії злочинів є предметом розслідування Міжнародного кримінального суду (МКС), національної та універсальної юрисдикцій. В той же час, **жодний механізм міжнародного права та жодна з існуючих міжнародних судових інституцій – Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний суд ООН, Європейський суд з прав людини – не мають юрисдикції щодо розслідування та притягнення до відповідальності за вчинення злочину агресії проти України**, де кримінальному переслідуванню підлягало б виключно найвище військово-політичне керівництво РФ.
5. **Забезпечення невідворотності покарання є ключовим принципом демократичних правових систем. Юридична спільнота України неодноразово наголошувала на тому, що ВСІ без винятку порушення міжнародного права, зокрема, міжнародного гуманітарного та кримінального права, що вчинила РФ, її керівництво та її військові проти України та її громадян, мають стати предметом судового розгляду. Якщо система міжнародного публічного права, вибудована з початку II Світової війни, не може відповісти на ключовий злочин РФ проти України – злочин агресії, тоді необхідно її реформувати з огляду на реалії війни в Україні.**

6. Правники України переконані, що нехтування злочином агресії проти України сьогодні створить небезпечний прецедент в майбутньому і стане порушенням принципу верховенства права. Більше того, безкарність за злочин, вчинений членом ООН і постійним членом Ради безпеки, може поставити під сумнів мандат Організації Об'єднаних Націй та серйозно похитнути всю систему демократичного міжнародного правопорядку.
7. **Неможливість системи міжнародного правопорядку відреагувати на кричущі злочини у минулому стала підставою для створення міжнародних трибуналів і спеціальних судових органів:** Нюрнберзького, Токійського, Міжнародних кримінальних трибуналів щодо колишньої Югославії та Руанди, Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів, Спеціального трибуналу по Лівану, Спеціального суду по Сьєра-Леоне та багатьох інших. **Злочин агресії проти України не може бути розглянутий в рамках існуючих міжнародних механізмів, а, отже, створення окремої інституції – Спеціального міжнародного трибуналу - з мандатом розглядати злочин агресії проти України, є необхідністю.**
8. Президент України, Міністр закордонних справ та інші представники органів влади України на найвищому рівні неодноразово [закликали](#) світ до надання підтримки Україні у створенні Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.
9. Політична підтримка з відповідними рекомендаціями щодо створення Спецтрибуналу вже є на рівні Парламентської асамблеї Ради Європи, Європарламенту, Парламентської асамблеї ОБСЄ, Парламентської асамблеї НАТО.
10. **Створення Спеціального трибуналу є також вимогою української та міжнародної правничої спільноти, спрямованою на відновлення верховенства права, прав людини та демократичного врядування в Україні.** 19 липня 2022 року Асоціація адвокатів штату Нью-Йорк затвердила [резолюцію](#), підготовлену спільно з АПУ, в якій закликала Генеральну Асамблею ООН вжити заходів шляхом надання дозволу Генеральному секретарю ООН створити трибунал(и) для розгляду питання про порушення РФ норм міжнародного права та вчинення, серед іншого, злочину агресії проти України та притягнення винних осіб до відповідальності. 9 серпня 2022 року Американська асоціація юристів затвердила схожу [резолюцію](#), в якій закликала Генеральну Асамблею ООН запросити Генерального секретаря ООН швидко доповісти про те, «які подальші заходи необхідні для забезпечення притягнення до відповідальності осіб, які вчинили воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид і злочин агресії».
11. Колишні політичні діячі та [експерти](#) та у сфері міжнародного кримінального та [гуманітарного права](#), а також [організації громадянського суспільства](#) України вимагали від урядів країн світу підтримати створення Спеціального трибуналу.
12. Комплексні пропозиції щодо Спецтрибуналу, його юрисдикції, процедури створення та інших аспектів діяльності були підготовлені [Global Accountability Network](#) та [Yale Club](#).
13. **Починаючи з початку повномасштабного вторгнення, АПУ неодноразово, шляхом підготовки листів до урядів країн світу, петицій і публічних закликів, зверталась з вимогою до міжнародної спільноти підтримати створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.**

14. Водночас, нещодавні рішення РФ щодо [спроби анексії чотирьох областей України](#) зробили питання створення трибуналу невідкладним.
15. З огляду на вищезазначене, АПУ як організація, метою якої є утвердження верховенства права та посилення захисту прав людини в Україні, продовжує рішуче засуджувати агресію РФ та:
 - Закликає уряди країн світу й міжнародну юридичну спільноту **публічно підтримати якнайшвидше створення Спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України та співпрацювати з метою його створення.**
 - Пропонує **обмежити юрисдикцію Спеціального трибуналу виключно злочином агресії проти України** з тим, щоб робота Спеціального трибуналу не дублювала, а доповнювала юрисдикцію МКС та інших міжнародних судових установ.
 - Пропонує наділити Спеціальний трибунал повноваженнями розглядати події, починаючи **щонайменше з 2014 року і не обмежувати кінцевою датою, адже збройна агресія РФ проти України триває.**
 - Запрошує міжнародну спільноту, внаслідок діалогу з органами влади України та експертним середовищем, **погодити майданчик** (ООН, ЄС, РЕ чи договір між державами), який стане основою для створення Спеціального трибуналу, з можливістю приєднання до нього додаткових членів.
 - Наголошує на тому, що правові принципи невідворотності покарання та запобігання безкарності означають, що **будь-які дипломатичні переговори не можуть перешкодити створенню Спеціального трибуналу та притягненню до відповідальності осіб, винних у злочині агресії проти України.**
 - Запевняє органи влади України у готовності правників України долучитись до процесу створення Спеціального трибуналу та запуску його роботи.